

Kooperatif Postası

KARINCA

MAYIS 2023 YIL: 89 SAYI: 1037 ISSN: 1300-1450

MAYIS 2023

KARINCA

Yıl: 89 Sayı: 1037
Mayıs 2023

ISSN: 1300 - 1450

Türk Kooperatifçilik Kurumu Basın, Yayın, Araştırma
Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi Adına

Sahibi
Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY

Yazı İşleri Müdürü ve Baş Editör
Prof. Dr. Serdar SAĞLAM

Editörler Kurulu
Prof. Dr. Nurettin PARILTI
Prof. Dr. Serdar SAĞLAM
Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Prof. Dr. Turhan ÇETİN
Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU
Prof. Dr. Hasan YAYLI
Prof. Dr. Mehmet BAŞ

İdare ve Yazışma Adresi (Yönetim Yeri)
Head Office and Correspondence Address
Mebusevleri Mah. Turgut Reis Cad. No: 15/6
06570 Çankaya - ANKARA
Tel: (0312) 472 99 59 - 472 99 11
Belge Geçer: (0312) 472 97 64
www.koopkur.org.tr
koopkur@gmail.com
admin@koopkur.org.tr

20 Mayıs 1931'de kurulan kamu yararına çalışır,
TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU
Basın, Yayın, Araştırma Danışmanlık ve Eğitim
Hizmetleri İşletmesinin aylık dergisi

Yazılarda savunulan fikirler yazarlarına aittir.
Gönderilen yazı ve haberler iade edilmez
Yazılar elektronik ortamda teslim edilir.

Yayın Türü
Yaygın Süreli Yayın

Yayın Tarihi
31 Mayıs 2023

Grafik Tasarım
GÖKSU MATBAACILIK
Gökhan KOÇ
Kazım Karabekir Cad. No: 39/98
İskitler - ANKARA
gokhankoc82@hotmail.com

Bu Sayıda.....

BAŞYAZI	3
MUSTAFA YAVUZ KOOPERATİFLERE DAİR YENİ BİR SİSTEM: KOOPERATİF BİLGİ SİSTEMİ (KOOPBİS)	5
MEHMET YASİN ERKAN TÜRKİYE'DE KOOPERATİFÇİLİĞİN TARİHİ, YASAL ÇERÇEVESİ VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ	13
YETER DEMİR USLU SAĞLIK KURUMLARINDA ÇATIŞMA YÖNETİMİ	18
İRFAN ÜNVER NASRATTINOĞLU DOĞUMUNUN 140.YILDÖNÜMÜNDE FAHRİ BAŞKANIMIZ CELÂL BAYAR'I ANARKEN	23
EMRULLAH GÜNEY KIR BEKÇİLERİ	27
19 MAYIS GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI KUTLAMA	30
14 MAYIS DÜNYA ÇİFTÇİLER GÜNÜ KUTLAMA	30

*Dergimizde yayınlanan yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir.*

Başvazı

Değerli kooperatif Gönüllüleri;

Mayıs ayı Türkiye için çok zorlu seçimlerin yapıldığı ay oldu. Bunlardan ilki **14 Mayıs 2023** tarihinde gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçimi ile Milletvekili Genel Seçimleri.

Ülkemizin Başkanlık sistemine geçtiği tarihten itibaren halk tarafından seçileceği bu ikinci cumhurbaşkanlığı seçimi oldu. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ise 28. dönem milletvekilleri belirlendi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 28. dönem parlamentosundaki milletvekili dağılımı 14 Mayıs tarihinde belirlenirken aynı gün yapılan cumhurbaşkanlığı seçimi Cumhurbaşkanlığı İttifakının adayı **Sayın Recep Tayyip Erdoğan** ile Millet İttifakının adayı **Sayın Kemal Kılıçdaroğlu**'nun seçilmek için gerekli olan oy yüzdesine ulaşamamaları neticesinde 28 Mayıs sarktı.

Cumhur, Millet ve Emek ve Özgürlük İttifaklarının yarıştığı **14 Mayıs 2023**'teki Milletvekili Genel Seçimlerinde Cumhurbaşkanlığı İttifakı oyların yüzde 49,3'ünü aldı ve 322 milletvekili çıkardı.

AK Parti, yüzde 35.49 oy oranı ile 266, Milliyetçi Hareket Partisi yüzde 10.05 oy oranı ile 50 ve Yeniden Refah Partisi de yüzde 2.83'lük oy oranı 5 milletvekiliyle meclise girdi.

Millet İttifakı ise oyların yüzde 35,1'ini aldı ve 213 milletvekili çıkardı. Cumhuriyet Halk Partisi yüzde 25,40 oy oranıyla 169, İYİ Parti yüzde 9,75'lik oy oranı ve 44 milletvekili ile mecliste temsil edildi.

Emek ve Özgürlük İttifakı ise yüzde 10,5 oy alarak 66 milletvekiliyle meclise girdi. Yeşil Sol Parti 62, Türkiye İşçi Partisi de yüzde 1.74'lük oy oranı ve 4 milletvekili ile parlamentoda yer aldı.

14 Mayıs 2023 tarihinde **Türkiye Cumhuriyetinin ikinci Cumhurbaşkanı** seçmek üzere yapılan seçimlerde **Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Kemal Kılıçdaroğlu, Sinan Oğan ve Muharrem İnce** yarıştı.

Muharrem İnce, karanlık bazı odaklar tarafından kendisine yapılan bir kaset komplosunun ardından adaylıktan çekildi.

Demokrasimize sürülen bu kara lekenin aydınlatılması, suçluların adaletin karşısını çıkarılması devletin ve parlamentonun en acil çözmesi gereken meseledir.

İlk tur seçimlerde **Recep Tayyip Erdoğan** yüzde 49,52, **Kemal Kılıçdaroğlu** yüzde 44,88, **Sinan Oğan** yüzde 5,17 ve adaylıktan çekilmesine rağmen **Muharrem İnce** yüzde 0,43 oy aldı.

28 Mayıs 2023 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı 2 tur seçimlerinde **Sayın Recep Tayyip Erdoğan** oyların yüzde 52,16'sını alarak **Türkiye Cumhuriyetinin 13. Cumhurbaşkanı** oldu. **Kemal Kılıçdaroğlu** ise yüzde 47,84 oy oranına ulaştı.

Yeniden seçilen Sayın cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ı ve 28. Dönemin tüm milletvekillerini kutluyoruz.

Sayın cumhurbaşkanımız, yeni parlamentoda yer alan tüm siyasi partiler ve 28. Dönem milletvekillerinin Türkiye'deki kooperatifçilik konusunda sürdürülen tüm çabalara ilgi, yardım ve desteklerini bekliyoruz.

KOOPERATİFLERE DAİR YENİ BİR SİSTEM: KOOPERATİF BİLGİ SİSTEMİ (KOOPBİS)

Mustafa YAVUZ*

1. Giriş

Ekonomik alandaki aktörlerden birisi olan kooperatiflere ilişkin temel kurallar, 1969 yılında yürürlüğe giren 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda¹ (**KoopK**) düzenlenmiştir. Anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bu tarafa **KoopK**'da 23 kez değişiklik yapılmıştır.

Bu değişikliklerden birisi de, uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi, ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanması, yaşanan teknolojik gelişmelere uyum sağlanması ve kooperatiflerin daha şeffaf, etkin ve üretken bir yapıya kavuşturulması amacıyla 2021 yılında 7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla² **KoopK**'da yapılan değişikliklerdir.

7339 sayılı Kanunla yapılan düzenlemelerin başında ise denetim, istatistik üretme, hizmetlerde otomasyonu arttırma, kooperatifçilik hizmetlerine elektronik ortamda erişme, ülke kooperatifçiliğinin geliştirilmesi ve kooperatif ortaklarının haklarının korunmasını hedefleyen Kooperatif Bilgi Sisteminin (**KOOPBİS**) yasal alt yapısının oluşturulması gelmektedir.

Kooperatif Bilgi Sisteminin **KoopK**'ya eklenen ek 5. maddeyle düzenlenmesi sonrasında söz konusu Sistemin kurulması, işletilmesi, güncellenmesi ve geliştirilmesi, **KOOPBİS**'te tutulacak veriler ile elektronik ortamda sunulacak hizmetlerden faydalanılması, bu Sistem üzerinde işlenen kişisel verilerin aktarımı ile güvenliğin sağlanmasına ve aydınlatma yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirileceğine ilişkin usul ve esaslar, Ticaret Bakanlığınca 14 Ocak 2022 tarihinde yürürlüğe konulan Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliği³ (**Yönetmelik**) ile belirlenmiştir.

*Gümrük ve Ticaret Uzmanı

1) 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2) 7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 26.10.2021 tarihli ve 31640 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

3) Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliği, 14.01.2022 tarihli ve 31719 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Öte yandan, **KOOPBİS**'in kullanılmasına dair usul ve esaslar, yine aynı Bakanlık tarafından Kooperatif Bilgi Sisteminin Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar⁴ olarak 1 Temmuz 2023 tarihinde yürürlüğe girmek üzere yayımlanmıştır.

İşte bu çalışmada, Kooperatif Bilgi Sistemi (**KOOPBİS**) tüm yönleriyle ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

2. Kooperatif Bilgi Sistemine Dair Usul Ve Kurallar

2.1. Kooperatif Bilgi Sisteminin Kurulması

7339 sayılı Kanunun 15. maddesiyle **KoopK**'a "**Kooperatif Bilgi Sistemi**" başlıklı ek 5. madde eklenmiş olup, anılan maddenin birinci fıkrasında, "**Ticaret Bakanlığı tarafından tüm kooperatif ve üst kuruluşlarının, kooperatifçilik hizmetlerine elektronik ortamda eriştiği ve merkezî veri tabanının yönetildiği Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS) kurulur.**" hükmüne yer verilmiştir.

Bu düzenleme ile Ticaret Bakanlığı, Kooperatif Bilgi Sistemini (**KOOPBİS**) kurmakla yetkili kılınmıştır.

KoopK'nın geçici 8/1. maddesinde de, **KOOPBİS**'in zikredilen geçici maddenin yürürlüğe girdiği tarihten (**26.10.2021'den**) itibaren bir yıl içinde kurulması hükme bağlanmış⁵ ve bu düzenleme gereğince **KOOPBİS**, 26.10.2022 tarihi itibarıyla Ticaret Bakanlığı tarafından kurulmuştur.

KOOPBİS'e hali hazırda e-Devlet Kapısı üzerinde yer alan kimlik doğrulama yöntemleriyle, koopbis.ticaret.gov.tr adresi⁶ üzerinden veya www.turkiye.gov.tr adresinden giriş yapılan Kooperatif Bilgi Sistemi üzerinden ulaşılabilmektedir.

2.2. Kooperatif Bilgi Sistemini Uygulamakla Yükümlü Olan Kooperatif ve Üst Kuruluşları

Bilindiği üzere, ülkemizde kooperatifler, türlerine göre 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu⁷ ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun⁸ olmak üzere üç ayrı kanuna tabi olarak kurulmakta ve faaliyet göstermektedir.

Ayrıca ülkemizde kooperatiflere dair işlemler 3 farklı bakanlık tarafından yerine getirilmekte olup, bu bakanlıklar; tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşları için Tarım ve Orman Bakanlığı, yapı kooperatifleri ve üst kuruluşları için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, diğer kooperatifler ve üst kuruluşları için ise Ticaret Bakanlığıdır.

4) <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/mevzuat/kooperatif-ve-ust-kuruluslari-usul-ve-esaslar> (Erişim-15.05.2023).

5) İlgili bakanlıklar, sistemin kurulum sürecinde kendi sistemlerindeki verileri aktarmakla, uygulamaya geçtikten sonra da kooperatif ve üst kuruluşlarınca yapılan veri girişlerini takip etmekle sorumludurlar.

6) <https://koopbis.ticaret.gov.tr/account/login> (Erişim-15.05.2023).

7) 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 28.04.1972 tarihli ve 14172 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

8) 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun, 16.06/2000 tarihli ve 24081 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Durum böyle olmakla birlikte kanun koyucu, **KOOPBİS**'in kurulması hususunda yetkiyi münhasıran Ticaret Bakanlığına vermiştir.

Ayrıca, **KOOPBİS** ile ilgili düzenleme 1163 sayılı Kanunda yer almakla birlikte, bu Sistem sadece anılan Kanuna tabi kooperatiflerde değil, 1581 ve 4572 sayılı Kanuna tabi kooperatif ve üst kuruluşlarında da uygulanacaktır.

Bu konuda yaşanabilecek tereddütleri gidermek ve karşılaşılabilecek sorunları bertaraf etmek amacıyla, hem **KoopK**'nın ek 5. maddesinde **“tüm kooperatifler ve üst kuruluşları”** ibaresine yer verilmiş, hem de 1581 sayılı Kanunun 20/1. maddesine ve 4572 sayılı Kanunun 8/2. maddesine **“Ancak, her halde 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun (...) ek 5 inci maddesi hükümleri bu Kanuna tabi kooperatif, bölge birlikleri ve merkez birlikleri/ kooperatif ve birlikler hakkında da uygulanır.”** şeklinde bir hüküm eklenmiştir.

Bunların yanında Yönetmeliğin 3/1-g maddesinde **“kooperatif”** deyiminin, 1163 sayılı Kanun, 1581 sayılı Kanun ve 4572 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren kooperatif ve üst kuruluşlarını ifade ettiği sarih bir şekilde belirtilmiştir.

Söz konusu açıklamalar ışığında; türüne, tabi olduğu mevzuata ve bağlı bulunduğu ilgili bakanlığa göre herhangi bir ayırım yapılmaksızın tüm kooperatifler ve üst kuruluşları, **KOOPBİS**'i uygulamakla ve bilgilerini bu sisteme işlemekle yükümlüdür.

2.3. Kooperatif Bilgi Sistemine İşlenecek Bilgiler

KoopK'nın ek 5/2. ve Yönetmeliğin 5. maddelerine göre **KOOPBİS**'e; kooperatiflerin ticaret sicili kayıtları, finansal tabloları, gayrimenkul durumları, yönetim kurulu ve denetçi raporları, genel kurul toplantı evrakı, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgiler işlenir.

Diğer taraftan, **KoopK**'nın değişik maddelerinde **KOOPBİS**'in kullanımına dair bazı hükümlere yer verilmiş olup,

bu kapsamda;

- Yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu, bilanço, gelir-gider farkı hesapları ve denetçi raporları, genel kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir yıl süre ile kooperatif merkezi varsa şubeleri yanında elektronik ortamda **KOOPBİS**'te ortakların tetkikine amade tutulur (**md. 24/1**).
- Kooperatif ortaklarına **KOOPBİS** üzerinden, genel kurula katılma hakkını haiz ortakları gösterir listeye erişim yetkisi verilir (**md. 24/2**).
- Genel kurul toplantısı için ortaklar listesi yönetim kurulu tarafından **KOOPBİS**'ten alınır ve genel kurula sadece **KOOPBİS**'ten alınan ortaklar listesinde adı bulunanlar katılabilir (**md. 45/6**).

2.4. Kooperatif Bilgi Sistemiyle Görevli Birimler

Bilgi işlem altyapısını ilgilendiren teknik konulardaki iş ve işlemler ile **KOOPBİS**'in yönetimiyle ilgili

için ayrı ayrı olmak üzere bin Türk lirası idari para cezası ile cezalandırılır. Aynı denetim kapsamında aynı kişiye verilebilecek idari para cezalarının toplam tutarı onbin Türk lirasını geçemez.” şeklinde yeni bir hüküm eklenmiştir.

Bu hüküm gereğince, kooperatifin ticaret sicili kayıtlarını, finansal tablolarını, yönetim kurulu ve denetçi raporlarını, genel kurul toplantı evrakını, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini **KOOPBİS**'e işlemeyen ve Yönetmeliğin 11. maddesinde düzenlenen yükümlülükler aykırı hareket eden her bir yönetim kurulu üyesi idari para cezasıyla tecziye edilir.

Yukarıda yer verilen idari para cezası ilgili bakanlık tarafından uygulanır. Ancak ilgili Bakanlık, bu yetkisini il müdürlüklerine devredebilir. **KoopK**'ya göre verilen idari para cezalarının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerekmektedir.

Bu arada bahsi geçen idari para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için Hazine ve Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.

Son olarak, kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri; kooperatifin ticaret sicili kayıtlarını, finansal tablolarını, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporlarını, genel kurul toplantı evrakını, gayrimenkul durumlarını, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini **KOOPBİS**'in kurulmasını müteakip bir yıl içinde (**26.10.2023 tarihine kadar**) **KOOPBİS**'e aktarmakla yükümlüdür.

Bu süre Ticaret Bakanlığınca altı aya kadar uzatılabilir. Mezkûr süre içerisinde aktarımı gerçekleşmeyen her bir kalem için ayrı ayrı olmak üzere yönetim kurulu üyeleri bin Türk lirası (**2023 yılı için 3.036 Türk lirası**) idari para cezası ile cezalandırılır (**KoopK geçici md. 8/2-3**).

2.6. Kooperatiflerin Üçüncü Bir Kişiyi KOOPBİS Yetkilisi Olarak Atayabilmesi

Kooperatif yönetim kurulu üyelerinin her biri **KOOPBİS** üzerinde işlem gerçekleştirmeye yetkilidir. Bunun yanında, kooperatif yönetim kurulu üyelerine ek olarak, kooperatif ortağı olma şartı aranmaksızın, **KOOPBİS** işlemlerini yürütecek bir **KOOPBİS** yetkilisi atanabilir. **KOOPBİS** yetkilisi atanmış olması yönetim kurulu üyelerinin hukuki ve cezai sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

KOOPBİS yetkilisinin belirlendiği yönetim kurulu kararının fiziki veya dijital bir nüshası ile yetkilendirilen kişinin **TCKN**'si ve iletişim bilgileri İl Müdürlüğüne iletilerek yetki tanımlama talebi gerçekleştirilir.

Bu süreç **KOOPBİS** yetkilisinin değişikliği ve iptalinde de uygulanır. **KOOPBİS** yetkilisi, yönetim kurulu üyelerinin sadece Yönetmelik kapsamında gerçekleştirebilecekleri işlemleri **KOOPBİS** üzerinde yapmaya yetkilidir.

KOOPBİS yetkilisinin görev ve sorumlulukları ise şunlardır:

- Yeni ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini, ortaklığa kabule dair yönetim kurulu kararının alındığı tarihten itibaren, ortağın genel kurul toplantısına katılmasını engellemeyecek şekilde en geç 15 gün içinde **KOOPBİS**'e kaydetmek,
- Kooperatif ortaklarına ilişkin bilgi güncellemelerini **KOOPBİS**'te ilgili alanlara en geç 15 gün içinde işlemek,

- Genel kurul toplantısına katılmaya hak kazanmış olan ortakları gösteren listeyi **KOOPBİS** üzerinden almak,
- Tarım satış kooperatiflerinde genel kurul toplantısına katılmaya hak kazanmış olan ortakları gösteren listenin **KOOPBİS**'te üretilebilmesi için genel kurul toplantı tarihinden en az 20 gün önce rekolte beyanı, ürün teslimi ve sermaye borcuna ilişkin verilerin girişini yapmak veya Ticaret Bakanlığı aracılığıyla bu verilerin **KOOPBİS**'e aktarılmasını sağlamak,
- Yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunu, bilanço, gelir gider farkı hesaplarını ve denetleme organı ile dış denetçilerin raporlarını, toplantı gündemini ve idari mali durumuna ilişkin güncel bilgilerini genel kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün önce **KOOPBİS**'e işlemek,
- Genel kurul toplantılarından sonra toplantıya ilişkin tutanak, gündem, imzalı hazırlanmış belgeleri, toplantıyı takip eden 15 iş günü içerisinde **KOOPBİS**'e yüklemek,
- Organlarında, hukuki durumlarında ve kooperatif künyesinde meydana gelen değişikliklere ilişkin gerekli güncellemelerin yapılabilmesi için taleplerini, tescil ve ilan gerçekleşen bir husus varsa ilgili sicil müdürlüğü, **MERSİS** numarası ve gazete ilan tarihi bilgileri ile birlikte, değişikliğin gerçekleştiği tarihten itibaren en geç 15 gün içinde İl Müdürlüğüne bildirmek,
- **KOOPBİS**'ten ve Ticaret Bakanlığının internet sayfasından erişilebilen, kişisel verilerin **KOOPBİS**'ile işlendiğini belirten aydınlatma metnini, kooperatifin merkezinde ve genel kurul toplantısının icra edileceği yerde herkesin görebileceği şekilde bulundurmamak,
- **KOOPBİS**'te yetkisi dışında kalan konularda güncelleştirmelerin yapılabilmesi için İl Müdürlüğüne bildirimde bulunmaktır.

2.7. Kooperatif Denetçilerinin Kooperatif Bilgi Sistemine İlişkin Yetkileri

Kooperatif denetçileri; **KOOPBİS** üzerinden görev aldığı kooperatifin organ üyelerinin ve ortaklarının bilgileri ile **KOOPBİS**'te belirlenen diğer verilere erişmeye, bilgilerin doğru ve güncelliğini denetlemek ve gerektiğinde verilerin düzeltilmesi için kooperatif yöneticilerini ve sistem yöneticisini uyarmaya yetkilidir (**Yönetmelik md. 12**).

2.8. Kooperatif Ortaklarının Kooperatif Bilgi Sistemine Erişim Hakkı

Kooperatif ortaklarının **KOOPBİS**'e erişimi *e-Devlet* Kapısı üzerinden gerçekleştirilir. Kooperatif ortakları; yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunu, bilanço, gelir gider farkı hesaplarını ve denetçi raporlarını genel kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren **KOOPBİS**'ten inceleyebilir.

Kooperatif ortakları, genel kurula katılma hakkını haiz ortakları gösterir listeye de **KOOPBİS** üzerinden erişebilir.

Kooperatif ortakları ayrıca; ortağı olduğu kooperatiflerin adres, iletişim bilgileri, ticaret sicili kayıtları, gayrimenkul durumu, genel kurul toplantı evrakı, yetkili yönetim, denetim, tasfiye kurulu üyelerinin ve kooperatifin diğer ortaklarının kimler olduğuna dair bilgilere **KOOPBİS** üzerinden erişebilir.

2.9. Kooperatif Bilgi Sisteminin Veri Güvenliği

İlgili Bakanlık ile kooperatif ve üst kuruluşları, görevleri ile sınırlı kalmak şartıyla, ortakların ve ortak olmak için başvuranların kişisel verilerini **KOOPBİS**'te işlemeye ve görüntülemeye yetkilidir.

İlgili bakanlık; denetim, istatistik üretme, hizmetlerde otomasyonu artırma, ülke kooperatifçiliğinin geliştirilmesi ve kooperatif ortaklarının haklarının korunması amacıyla **KOOPBİS**'te işlenen verileri, kamu kurum ve kuruluşlarına aktarabilir, diğer kurum ve kuruluşlardan edineceği verileri **KOOPBİS** verileri ile eşleştirerek işleyebilir.

Bunun yanında, kooperatif ortaklarından elde edilen kişisel veriler sadece ortakların kooperatif iş ve işlemlerinden haberdar olmaları ve kooperatif organlarında görev almak isteyen adayların kooperatif ortaklarına ulaşabilmeleri amaçlarıyla kullanılabilir.

Her ne surette olursa olsun **KOOPBİS** üzerinden elde edilen veriler, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa¹⁰ aykırı olarak kullanılamaz, aktarılamaz veya başka bir şekilde işlenemez.

3. Sonuç

Kooperatif ve üst kuruluşlarının, uluslararası kooperatifçilik ilke ve uygulamalarına uygun şekilde faaliyet göstermesi, ortak sorumluluk ve kendi kendine yönetim esaslarına bağlı, şeffaflığı esas alan ve ortaklarının haklarını koruyan, çağdaş yönetim ilkelerini benimseyen, etkin bir şekilde denetlenen, ekonomik ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunan ticari işletmeler haline getirilmesi amacıyla 21.10.2021 tarihli ve 7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda önemli değişiklikler yapılmıştır.

1163 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerden birisi de Kooperatif Bilgi Sisteminin (**KOOPBİS**) kurulmasına ilişkindir.

Anılan Kanuna eklenen ek 5. madde uyarınca Ticaret Bakanlığı tarafından 26.10.2022 tarihi itibarıyla tüm kooperatif ve üst kuruluşlarının, kooperatifçilik hizmetlerine elektronik ortamda erişmesini teminen Kooperatif Bilgi Sistemi (**KOOPBİS**) kurulmuştur.

Kooperatifin ticaret sicili kayıtlarının, finansal tablolarının, yönetim kurulu ve denetçi raporlarının, genel kurul toplantı evrakının, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerinin **KOOPBİS**'e işlenmesinden kooperatif yönetim kurulu sorumludur.

Bu yükümlülüğe aykırı hareket eden yönetim kurulu üyelerinin her biri, her bir yükümlülük için ayrı ayrı olmak üzere 2023 yılında 3.036 Türk lirası idari para cezası ile cezalandırılır.

Kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyeleri, kooperatifin yukarıda yer verilen kayıt, tablo,

10) 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 07.04.2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

rapor, evrak ve bilgileri **KOOPBİS**'in kurulmasını müteakip bir yıl içinde **(26.10.2023'e kadar)** **KOOPBİS**'e aktarmakla yükümlüdür.

Ticaret Bakanlığı bu süreyi altı aya kadar uzatmaya yetkilidir.

Kaynakça

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı R.G.).

1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu (28.04.1972 tarihli ve 14172 sayılı R.G.).

4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun (16.06/2000 tarihli ve 24081 sayılı R.G.).

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (07.04.2016 tarihli ve 29677 sayılı R.G.).

7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (26.10.2021 tarihli ve 31640 sayılı R.G.).

Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliği (14.01.2022 tarihli ve 31719 sayılı R.G.).

<https://ticaret.gov.tr>

<https://koopbis.ticaret.gov.tr>

TÜRKİYE'DE KOOPERATİFÇİLİĞİN TARİHİ, YASAL ÇERÇEVESİ VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ

Mehmet Yasin
ERKAN*

Kooperatifçilik, ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları karşılamak için birlikte çalışan insanların oluşturduğu örgütlenme biçimidir. Kooperatifçilik hareketi dünyada 175 yıllık bir geçmişe sahipken Türkiye'de kooperatifçiliğin tarihi 1863 yılına kadar uzanmaktadır. Kooperatifçilik esasında çok geniş bir konu olduğu için tüm yönleriyle anlatmak mümkün değildir. Ancak kooperatifçiliğin temel kavramlarını, ilkelerini ve uygulama alanlarını özetlemek mümkündür. Türkiye kooperatifçilik tarihine değinmeden önce kısaca kooperatifin tanımına, özelliklerine ve temel ilkelerine değinmek, konunun daha iyi anlaşılması için faydalı olacaktır.

Kooperatifçilik Nedir?

Kooperatiflerin en belirgin özelliği; ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaç ve istekleri karşılamak üzere gönüllü olarak bir araya gelen insanların oluşturduğu özerk teşkilatlar olmasıdır¹. Kooperatifler, ortaklarına hak sahipliği tanıma, ortaklarına hizmet etme ve ortaklarınca yönetilme özelliklerine sahiptir. Kooperatifler ayrıca kendi kendine yetme, kendi kendine sorumluluk yükleme, demokrasi, eşitlik, adalet ve dayanışma gibi değerlere dayanır.

Kooperatifçiliğin temel ilkeleri kısaca şöyle açıklanabilir ²:

- 1. Gönüllülük ve açık üyelik:** Kooperatiflere herkes istediği zaman katılabilir veya kooperatiflerden istediği zaman ayrılabilir. Üyelik için herhangi bir ayrımcılık yapılamaz. Aksi bir durum hem anayasaya hem de kanunlara aykırılık teşkil edecektir.
- 2. Ortakların demokratik kontrolü:** Kooperatifler ortaklarınca yönetilir. Her ortağın bir oy hakkı vardır. Ortaklar karar alma süreçlerine katılırlar.

***Karaman Vali Yardımcısı.**

1) "What is a cooperative?", ica.coop/en, Erişim Adresi: <https://www.ica.coop/en/cooperatives/what-is-a-cooperative>

2) "Kooperatif Nedir?", Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı resmi internet sitesi, ticaret.gov.tr, Erişim Adresi: <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatifler-hakkinda-bilgiler/kooperatif-nedir>

3. **Ortakların ekonomik katılımı:** Ortaklar kooperatifin sermayesine katkıda bulunurlar. Kooperatifin kârı veya zararı ortaklar arasında adil bir şekilde paylaşılır.
4. **Özerklik ve bağımsızlık:** Kooperatifler özerk ve bağımsız işletmelerdir. Dışarıdan herhangi bir müdahaleye karşı kooperatif ilkelerini korurlar.
5. **Eğitim, öğretim ve bilgilendirme:** Kooperatifler ortaklarını, çalışanlarını ve toplumu kooperatifçilik konusunda eğitir, kooperatifçiliği öğretir ve genel olarak bilgilendirirler. Kooperatifçiliğin önemi hakkında farkındalık oluşturur ve faydalarını yaygınlaştırmaya gayret gösterirler.
6. **Kooperatifler arası işbirliği:** Kooperatifler diğer kooperatiflerle işbirliği yapabilirler. Ulusal ve uluslararası kooperatif örgütleriyle ilişki kurabilirler. Böylece kooperatif içi ve kooperatifler arası dayanışmayı güçlendirirler.
7. **Topluma karşı sorumluluk:** Kooperatifler toplumun refahını artırmak için çalışırlar. Toplumsal sorunlara duyarlı olurlar. Sosyal sorumluluk projelerine katılırlar.

Kooperatifçiliğin uygulama alanları ise çok çeşitlidir. Kooperatifler tüm sektörlerde faaliyet gösterebilirler. Örneğin tarım, hayvancılık, balıkçılık, ormancılık, sulama, elektrifikasyon, konut yapımı, tüketim, tasarruf, ulaştırma, sağlık, eğitim, sigorta gibi alanlarda kooperatifler kurulabilir³. Kooperatifler bu alanlarda üretim yapabilir, hizmet verebilir veya tedarik sağlayabilirler.

Türkiye Kooperatifçilik Tarihi

Türkiye’de kooperatifçilik, Mithat Paşa’nın Niş vilayetinin Pırot kasabasında kısa vadeli ve az faizli kredi sağlamak amacıyla Memleket Sandığı adını verdiği ilk tarım kredi örgütünü kurmasıyla başlayan bir süreçtir. Dolayısıyla Türkiye’de kooperatifçilik tarihi 1863 yılına kadar uzanmaktadır. Bu kapsamda ilk kooperatifin 1863 yılında Niş Valisi Mithat Paşa tarafından kurulan Memleket Sandığı olduğu kabul edilmektedir. Bu sandık, çiftçilere kredi sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgüttür ve modern anlamda bir kooperatif olmasa da kooperatifçiliğin temellerini attığı için çok önemlidir⁴. Memleket Sandıkları 1867 yılında hükümet tarafından kabul edilen bir nizamname ile ülkenin her tarafında yaygınlaşmıştır. Ancak kooperatifçiliğin gerçek anlamda gelişmesi Cumhuriyet döneminde Atatürk’ün kooperatif kavramına ve düşüncesine verdiği önem ile mümkün olmuştur⁵.

Türkiye’de kooperatifçilik hareketi Cumhuriyet döneminde **Atatürk**’ün öncülüğünde gelişmiştir. **Atatürk**, kooperatifçiliği bilimsel bir yöntem olarak görmüş ve çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak için kooperatiflerin gerekli olduğunu söylemiştir. Bu nedenle, 1924 yılında Kooperatifler Kanunu çıkarılmış ve kooperatiflerin kuruluşu, işleyişi ve denetimi düzenlenmiştir. Atatürk ayrıca kooperatiflere kredi sağlanması ve vergi muafiyeti gibi teşvikler de vermiştir⁶.

3) “Kooperatif Nedir?”, Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı resmi internet sitesi, ticaret.gov.tr; Erişim Adresi: <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatifler-hakkinda-bilgiler/kooperatif-nedir>; “Kooperatifçilik nedir?”, nedirnasilneden.com, Erişim Adresi: <https://nedirnasilneden.com/kooperatifcilik-nedir>

4) “Türkiye’de Kooperatifçilik”, S.S. Hava-İş Konut Yapı Kooperatifi Sitesi, www.havaisyapikooperatifi.com, Erişim Adresi: <http://www.havaisyapikooperatifi.com/turkiyede-kooperatifcilik/>

5) “Türk Kooperatifçilik Tarihi”, Mahmut Türkmenoğlu Kooperatifçilik Vakfı, mtkoopvakfi.org, Erişim Adresi: <https://mtkoopvakfi.org/turk-kooperatifcilik-tarihi/>; “Tarım Kredi Kooperatifleri”, Atatürk Ansiklopedisi, Erişim Adresi: <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/tarim-kredi-kooperatifleri/>

6) Necdet BİLGİN, Şaban TANIYICI, Türkiye’de Kooperatif ve Devlet İlişkilerinin Tarihi Gelişimi, KMU İİBF Dergisi, Yıl:10 Sayı:15 Aralık/2008, Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/107404>

Atatürk'ün ardından İnönü döneminde de kooperatiflere destek verilmiş ve yeni kooperatifler kurulmuştur. İnönü, kooperatiflerin hem ekonomik kalkınmaya hem de sosyal adalet ve demokrasiye katkı sağlayacağına inanmıştır. Daha sonra 1961 Anayasası'nın da etkisiyle kooperatiflerin kuruluşu ve işleyişi daha demokratik bir şekilde düzenlenmiştir. Kooperatiflerin özerkliği artırılmış, devlet denetimi azaltılmış ve kooperatif üyelerinin hakları güvence altına alınmıştır⁷ .

1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'nun Önemi

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, Türkiye'de kooperatifçiliğin temelini oluşturan ve 1969 yılında yürürlüğe giren bir kanundur. Bu kanunla birlikte, kooperatiflerin tanımı, kuruluşu, işleyişi, denetimi, üst kuruluşları ve dağılımı gibi konularda genel bir çerçeve belirlenmiştir. Kanunun amacı, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıkları düzenlemektir⁸ .

Kanunun önemi, kooperatiflerin ekonomik ve sosyal hayatta oynadığı rol göz önüne alındığında daha iyi anlaşılabilir. Kooperatifler, ortaklarının ekonomik gücünü artırarak rekabet edebilirliklerini sağlar, dayanışma ve demokrasi kültürünü geliştirir, istihdam yaratır, kalkınmaya katkıda bulunur ve toplumsal refahı yükseltir. Özellikle tarım, sanayi, ticaret, tüketim, konut, ulaştırma gibi sektörlerde faaliyet gösteren kooperatifler, üretimden tüketime kadar olan her süreçte ortaklarının hak ve çıkarlarını korurken aynı zamanda kamu yararını da gözetir⁹ .

1163 sayılı kooperatifler kanunu, 1969 yılından bu yana birçok değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliklerin amacı, kooperatiflerin gelişen ihtiyaçlara uyum sağlamasını, daha etkin ve şeffaf bir şekilde yönetilmesini ve denetlenmesini sağlamaktır. Örneğin 2018 yılında yapılan bir değişiklikle kooperatif kuruluşu için asgari ortak sayısı 7 olarak belirlenmiş ve ilgili bakanlığa kooperatifleri sınıflandırma, çalışma bölgeleri oluşturma ve diğer şartları belirleme yetkisi verilmiştir¹⁰ . Ayrıca 2021 yılında yapılan bir değişiklikle de denetçilerin suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır¹¹ .

Sonuç olarak 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, Türkiye'de kooperatifçiliğin hukuki altyapısını oluşturan ve sürekli güncellenen bir kanundur.

Bu kanun sayesinde kooperatifler hem ortaklarının hem de toplumun ekonomik ve sosyal gelişimine katkıda bulunmaktadır.

7) "Türkiye'de Kooperatifçilik", S.S. Hava-İş Konut Yapı Kooperatifi Sitesi, www.havaisyapikooperatifi.com, Erişim Adresi: <http://www.havaisyapikooperatifi.com/turkiyede-kooperatifcilik/>

8) 1163 sayılı KOOPERATİFLER KANUNU, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1163.pdf>

9) Mücahit ÜNAL, Kooperatifler Kanunu'nda Yapılan Önemli Değişiklikler, Lexpera Blog, blog.lexpera.com.tr, Yayın Tarihi: 03.04.2023, Erişim Adresi: <https://blog.lexpera.com.tr/kooperatifler-kanununda-yapilan-onemli-degisiklikler/>

10) 1163 sayılı KOOPERATİFLER KANUNU, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1163.pdf>

11) Mücahit ÜNAL, Kooperatifler Kanunu'nda Yapılan Önemli Değişiklikler, Lexpera Blog, blog.lexpera.com.tr, Yayın Tarihi: 03.04.2023, Erişim Adresi: <https://blog.lexpera.com.tr/kooperatifler-kanununda-yapilan-onemli-degisiklikler/>

Türkiye’de Kooperatifçiliğin Geleceği

1990’lı ve 2000’li yıllarda küreselleşmenin de etkisiyle kooperatiflerde devlet destekleri azalmış ve devlet öncülüğü kalkmıştır. Dolayısıyla Türkiye’de kooperatif tarihi, devletin öncülüğünden halkın girişimciliğine doğru bir değişim sürecini yansıtmaktadır. Kooperatiflerin serbest piyasanın getirdiği rekabet ortamında faaliyetlerini devam ettirmekle beraber çok etkin olmadıkları söylenebilir. Kooperatifler çeşitli sorunlarla birlikte faaliyet konularını gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Türkiye’de bugün binlerce kooperatif faaliyet göstermektedir ve bunların çoğunluğu tarım, hayvancılık, balıkçılık, ormancılık, sulama, elektrifikasyon, konut yapımı, tüketim ve tasarruf gibi alanlardadır. Yaşadıkları sorunlara rağmen kooperatifler sayesinde üretim ve gelir artmış, kırsal kalkınma sağlanmış ve halkın refah düzeyinin yükselmesine katkı sağlanmıştır¹². Başka bir deyişle; Kooperatifler hem ekonomik hem de sosyal açıdan Türkiye’nin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Türkiye’de kooperatifçiliğin geleceği birçok olumlu gelişmeye rağmen belirsizlik de barındırmaktadır. Küreselleşme, teknoloji, rekabet, tüketim alışkanlıkları, yasal düzenlemeler, sosyal sorumluluk gibi faktörler kooperatifleri etkilemektedir. Kooperatifler bu faktörlere uyum sağlamak ve kendilerini yenilemek zorundadır. Ayrıca, kooperatiflerin ortaklık bilinci, demokratik katılım, eğitim, denetim, işbirliği gibi temel ilkelerini güçlendirmeleri gerekmektedir¹³.

Türkiye’de kooperatifçiliğin geleceği için şu öneriler dile getirilebilir:

1. Kooperatiflerin kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin yasal düzenlemelerin güncellenmesi ve AB standartlarına uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.
2. Kooperatiflerin kuruluş ve işleyişlerinde daha az bürokrasi ve daha çok özerklik sağlanmalıdır.
3. Kooperatiflerin finansman kaynakları çeşitlendirilmeli ve kredi olanakları artırılmalıdır.
4. Kooperatiflerin üretim ve pazarlama kapasiteleri geliştirilmeli ve kalite standartları yükseltilmelidir.
5. Kooperatiflerin eğitim ve araştırma faaliyetleri desteklenmeli ve bilgi paylaşımı teşvik edilmelidir.
6. Kooperatifler arasında işbirliği ve dayanışma artırılmalı, ulusal ve uluslararası kooperatif örgütleriyle ilişkiler güçlendirilmelidir.
7. Kooperatiflerin toplumsal sorumluluk projelerine katılımı sağlanmalı ve kooperatifçiliğin toplumda farkındalığı artırılmalıdır.
8. Kooperatifçiliğin geleceği hem ülke ekonomisine hem de toplumsal dayanışmaya katkı sağlayacak şekilde planlanmalı ve desteklenmelidir¹⁴.

12) Necdet BİLGİN, Şaban TANIYICI, Türkiye’de Kooperatif ve Devlet İlişkilerinin Tarihi Gelişimi, KMU İİBF Dergisi, Yıl:10 Sayı:15 Aralık/2008, Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/107404>

13) Necdet BİLGİN, Şaban TANIYICI, Türkiye’de Kooperatif ve Devlet İlişkilerinin Tarihi Gelişimi, KMU İİBF Dergisi, Yıl:10 Sayı:15 Aralık/2008, Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/107404>

14) “Tarım Kredi Kooperatifleri”, Atatürk Ansiklopedisi, Erişim Adresi: <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/tarim-kredi-kooperatifleri/>; Müge ÇEVİK, “Kooperatifler ülkemizde neden istenilen noktada değiller?”, TEMMUZ-AĞUSTOS 2019 / RÖPORTAJ, Erişim Adresi: <http://www.turktarim.gov.tr/Haber/297/kooperatifler-ulkemizde-neden-istenilen-noktada-degiller->

Kooperatifçiliğin geleceği kooperatiflerin kendilerini yenileme ve geliştirme kapasitesine bağlıdır. Kooperatifler bu kapasiteyi artırmak için temel ilkelerine bağlı kalmalı ve yeni fırsatları değerlendirmelidir¹⁵. Bunların yanı sıra belki de Baş'ın işaret ettiği gibi Türkiye'de kooperatifçiliğin geleceği yeni nesil kooperatiflerle şekillenecektir¹⁶. Yeni nesil kooperatifler, ortakların paylarına göre oy hakkı veren, sınırlı sayıda ve kapalı üyelik uygulayan, sözleşmeli üretim yapan, katma değerli ürünler üreten ve pazarlayan kuruluşlardır. Yeni nesil kooperatifler, gelecekte Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişimine daha fazla katkı sağlayacaklardır.

Sonuç

Bu metinde Türkiye'de kooperatifçiliğin tarihi, yasal çerçevesi ve gelecek perspektifleri ele alınmıştır. Kooperatifçilik, ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları karşılamak için birlikte çalışan insanların oluşturduğu örgütlenme biçimidir. Kooperatifler ayrıca kendi kendine yetme, kendi kendine sorumluluk yükleme ve dayanışma gibi değerlere dayanmaktadır.

Türkiye'de kooperatifçilik tarihi 1863 yılında Mithat Paşa'nın kurduğu Memleket Sandığı ile başlamıştır. Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün öncülüğünde gelişen kooperatif hareketi, 1969 yılında çıkarılan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile hukuki altyapısını oluşturmuştur. Kooperatifler kuruldukları günden günümüze Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişimine katkıda bulunmuşlardır.

Türkiye'de kooperatifçiliğin geleceği ise belirsizlik içermektedir. Küreselleşme, teknoloji, rekabet, tüketim alışkanlıkları, yasal düzenlemeler, sosyal sorumluluk gibi faktörler kooperatifleri etkilemektedir. Kooperatifler bu faktörlere uyum sağlamak ve kendilerini yenilemek zorundadır. Ayrıca kooperatiflerin temel ilkelerini güçlendirmeleri gerekmektedir. Yeni nesil kooperatifler ise gelecekte Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişimine daha fazla katkı sağlayacaklardır.

15) Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2016), T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, Erişim Adresi: [http://www.turkey.coop/uploads/menu/t%C3%BCrkiye_kooperatif%C3%A7ilik_stratejisi_ve_eylem_plan%C4%B1_\(2012-2016\).pdf](http://www.turkey.coop/uploads/menu/t%C3%BCrkiye_kooperatif%C3%A7ilik_stratejisi_ve_eylem_plan%C4%B1_(2012-2016).pdf)

16) Melih BAŞ, "Türkiye'de kooperatifçiliğe genel bir bakış-(TAMAMI)", Erişim Adresi: <https://www.aydinlik.com.tr/koseyazisi/turkiyede-kooperatifcilige-genel-bir-bakis-tamami-21130>

SAĞLIK KURUMLARINDA ÇATIŞMA YÖNETİMİ

Yeter DEMİR
USLU*

Giriş

Çatışma toplumsal yaşamın bir parçasıdır. En genel tanımı ile çatışma, iki ya da daha fazla kişi veya gruplar arasında çeşitli nedenlerden ortaya çıkan anlaşmazlık, gerginlik olarak tanımlanabilir (Koçel, 2003).

Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre ise *“birbirleriyle uyuşmayan dilek, istek ya da erekların yarışmasından ortaya çıkan üzücü ya da kıvanç vermektan uzak bilinç durumu”* olarak tanımlanmaktadır.

Çatışma sadece bireyler arasında değil kuşaklar arası, gruplar ve hatta kurumlar arası olarak da yaşanmaktadır. Farklı düzey ve türlerde yaşanan çatışmalar kişilerin kendi içlerindeki çatışma, kişiler arası çatışma, kişiler ve gruplar arası çatışma, gruplar arası çatışma ve organizasyonlar arası çatışma olarak sınıflandırmak mümkündür.

Kişilerin kendi içlerindeki çatışma, kişinin görev ve sorumluluğunun belirsiz olması veya kişiye yapabileceğinden fazla iş verilmesinden kaynaklanan kişi üzerinde motivasyon düşüklüğüne ve strese sebep olan çatışma türüdür (Koçel, 2007).

Kişiler arası çatışma, kurumlarda sıklıkla kişiler arası farklılıklardan oluşan çatışmalardır. Bilgi, beceri ve tecrübelerindeki farklılıklar, kişiler arası çatışmaya sebep olmaktadır (Eren, 2012).

Kişiler ve gruplar arası çatışmalar, grupların kişiler üzerindeki otorite kurma çabaları ve zorla kabul ettirmeye çalıştıkları normlardan kaynaklanmaktadır.

Bu baskı ve zorlama sonucunda her iki taraf arasında yaşanan gerginlikten ortaya çıkan çatışmalar olarak ifade edilmektedir (Koçel, 2007).

Gruplar arası çatışma, kurumlarda sık sık karşılaşılan çatışma türüdür. Örgütlerde oluşturulan

* Prof. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi

gruplar arasında üstün gelme ve daha başarılı olma çabası sonucunda oluşmaktadır. Ancak zaman zaman oluşturulan bu gruplar kurumların gelişime katkı sağladığı ve kalite, stratejik yönetim ve finansal açıdan da büyüme sağladığı ifade edilmektedir (*Pathak, 2010*).

Organizasyonlar arası çatışma, aynı sektörde bulunan ve aralarında rekabet olan kurumların arasında çeşitli sebeplerle ortaya çıkan çatışma türüdür (*Güney, 2011*).

Ortak bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelen bireylerin bilgi, beceri, yetenek, kişilik ve algı farklılıkları çatışmanın en önemli nedenleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Olumsuz olarak algılanan bu kavram kurumların yararına ve gelişmesine katkı sağlamaktadır. Karmaşık ve işleyiş açısından diğer kurumlara göre farklılık gösteren sağlık kurumlarında çatışma potansiyeli daha yüksektir.

Çatışmaya sebep olan faktörlerin tespit edilerek etkin bir şekilde yönetilmesi, hem hastalar açısından hem de çalışanlar açısından göz ardı edilemez husustur.

Çatışmayı güçlendiren temel faktörlerin tanımlanması çatışmanın azaltılması ve doğru yönetilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (*Sabancı ve Ateş, 2000*).

Kurumlarda Çatışma Nedenleri

Karmaşık bir yapıya sahip olan sağlık kurumlarında çatışmaya sebep olan faktörler değişiklik göstermekte olup planlı bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Kurum içerisinde gerçekleşen çatışmaların kökeni ve hangi düzeyde olduğunun bilinmesi çözüm yollarının geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Çünkü çatışmanın nedeni çözüm yolu için yol haritası olarak ifade edilebilir. Çatışmaya sebep olan faktörlerden bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

İletişim: İletişim, duygu ve düşüncelerin bir kimseden diğerine sözlü veya yazılı şekilde aktarılması olarak tanımlanmaktadır (*Koptagel, 1982*).

Bir başka ifade ile bir kişinin başka bir kişiye mesajı iletmesi, karşı tarafında gelen mesajı algılaması ve alması olarak da ifade edilebilir. Bu aktarımda sürecinde de zaman zaman sorunlar oluşabilir. Matriks yapıya sahip kurumlarda bireylerin arasında köprü görevi kuran iletişim en sık karşılaşılan çatışma faktörüdür.

Sağlık işletmelerinde iletişim kanallarının fazla oluşu, matriks yapısı, çalışanların yoğun iş yükü, farklı sorumluluklarının olması, algılama ve eğitim seviyesindeki farklılıklar nedeniyle mesajın alıcıya doğru bir şekilde ulaştırılmamasına ya da mesajın içeriğinin değişmesine sebep olmaktadır.

Sürekli iletişim halinde olan sağlık çalışanlarının hem hastalar hem de çalışma arkadaşları ve yönetim tarafından zaman zaman yanlış anlaşılmalara maruz kalmaktadır. Tüm bu süreçlerin sonucunda da çatışmalar yaşanmaktadır. Bu süreci etkin bir şekilde yönetmek ve doğru stratejiler oluşturmak gerekmektedir (*Kılıç vd., 2018*).

Kişilik Farklılıkları: Geçmiş yaşantının izi, mevcut zaman yaşantısı ve geleceğin temel eğilimleri çevrenin etkisiyle bireyin fiziksel ve bedensel özelliklerindeki farklılıklar kişinin davranış ve düşüncelerine yansımalar olarak tanımlanmaktadır (**Erdoğan, 1991**).

Bireyin kişiliğini aile yapısı, statüsü, biyolojik özellikleri ve yetiştiği sosyal çevresi etkilemektedir. Bireylerin farklı kişilik yapısının olması mevcut durumda yaşanan olaylara farklı bakış açıları ile yaklaşımları ve farklı davranış sergilemeleri zaman zaman çatışmalara sebep olmaktadır (**Rollins, 1998**).

Değer yargıları farklı olan bireyler, özgüveni eksik olan bireyler ya da hırslı bir yapıya sahip olan bireyler değişik davranış şekillerinin oluşmasına ve böylece çatışmaların meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Ayrıca otoriter ve baskıcı bir birey ile yenilik ve gelişime karşı çıkan dogmatik kişilik yapısına sahip olan bireylerin çatışmaları arttırdığı yapılan çalışmalar ile kanıtlanmıştır (**Baysal ve Tekarslan, 1996**).

Amaçlardaki Farklılıklar: Kurumlar için her bireyin veya her birimin görev ve sorumluluklarının bilincinde hareket etmeleri başarıyı kaçınılmaz kılmaktadır. Ortak amaçlar kurumda gerçekleşecek faaliyetlerin etkin bir koordinasyonu ile sağlanmaktadır. Kurumlarda ortak amaçların belirlenmesinde kişiler veya grupların yaklaşımları farklı olabilir (**Özalp, 1989**).

Her bireyin inanış, değer yargısı, bilgi, beceri ve yeteneklerinin farklı olması farklı davranış şekillerine sebep olmaktadır. Bu da çatışmaların oluşmasına sebep olur. Kurum içerisinde farklı birimlerin olması farklı hedefleri oluşturur. Bu farklılık çalışanlar arasında farklı beklentilere yol açabilir ve çatışmaya sebep olabilir.

Örgütün Büyüklüğü: Örgüt büyüdükçe çatışmalar artış göstermektedir. Çalışan sayısının artması, farklı kişisel özelliklere sahip bireylerin bir araya gelmesi, zaman zaman iletişim kopukluklarına sebep olmaktadır.

Örgütün büyümesiyle artan rol ve statüler rekabet ortamı oluşturmaktadır. Çalışan sayısının artmasıyla örgütün amaç ve stratejileri de aynı doğrultuda genişlemektedir. Tüm bu sebeplerde çatışmanın oluşmasına zemin hazırlamaktadır (**Ayan ve Yavuz, 2018**).

Fonksiyonel Bağımlılık: Bir örgütte bir bölümün fonksiyonunu yerine getirebilmesi diğer bölümün fonksiyonunu yerine getirmesine bağımlı ise bu iki bölüm arasında fonksiyonel bağımlılık bulunmaktadır. İş paylaşımı doğrultusunda bölümler arasında her zaman fonksiyonel bağımlılık söz konusudur.

Örgütlerde fonksiyonel bağımlılık üç şekildedir: Bütüne bağımlılık, sıralı bağımlılık ve karşılıklı bağımlılık. Bütüne bağımlılık, bölümleri ayrı ayrı çalıştığı ancak her bölümün bütüne katkı sağladığı ve sonucunda bütünden destek aldığı durumdur. Koordinasyon ana merkezden geliştirildiği için çatışma potansiyeli beklenenden düşüktür (**Thompson, 1976**).

Sıralı bağımlılık, işlerin sıralı bir şekilde yapıldığı yani bir bölümün kendi işini

yapması sonrasında diğer bölümün kendi işini yapabilmesi olarak ifade edilir. Bir bölümün girdisi diğer grubun çıktısı olduğu bu gibi durumlarda çatışma potansiyeli de yüksektir.

Bu sebeple etkin bir yönetim ve koordinasyon gerektirir. Karşılıklı bağımlılık, her bölümün karşılıklı olarak birbirini girdi olarak kullandığı, iki veya daha fazla grubun işlerini yapmalarının diğerine bağlı olduğu durumlardır. Çatışma potansiyelinin en yüksek olduğu bağımlılık şeklidir (*Ivancevich, Matteson, 1990*).

Ödül Sistemindeki Farklılık: Kurumlardaki çoğu çatışmaların kökeninde bireylerin gösterdiği performans sonucunda ödüllendirmeleri yatmaktadır. Ödül sistemleri, gizli çatışmaların kuvvetlenmesine ya da körelmesinde etkilidir. Kurum içerisinde ortak başarıya nazaran her bölümün kendi içinde değerlendirilmesi çatışmaların artmasına sebep olmaktadır (*Kılınç, 1985*).

Bölmeleri ayrı ayrı değerlendirmek bireyleri yarış içerisine sokarak hile ve kıskançlıkların oluşmasına ve iş birliğinden uzaklaşmalara yol açmaktadır.

Görev ve Sorumlulukların Belirsizliği: Kurumlarda görev ve sorumluluk açık açık belirtilmemesi çatışmaya sebep olan faktörler arasındadır. Kuruma yeni başlayan bireylerin sorumluluklarının belirsizliği bölümdeki bireyler ya da kendi içlerinde çatışmaları beraberinde getirmektedir. Açıkça belirlenmeyen görev ve sorumluluklar oluşabilecek olan hatanın kimsenin üstlenmeyerek diğer bireylerin üzerine atılmasına böylece bireysel veya gruplar arası uyumsuzluklara ve çatışmanın da büyümesine sebep olmaktadır (*Kılınç, 1985*).

Sağlık kurumlarındaki matriks yapının olması, birden fazla üste bağlı olma ve gerek sözel gerekse yazılı görev tanımlamalarının eksik ya da yetersiz olması da çatışmalara yol açmaktadır.

Kıt Kaynaklar: Örgüt içinde bulunduğu çevrede kaynakların sınırlı olması zaman zaman bölümler arasında rekabete sebep olmaktadır.

Çoğu çatışmanın temelinde de bu kıt kaynaklardan yararlanma mücadelesi yatmaktadır. Daha fazla kaynağa sahip olan bölüm, kurum içerisinde diğer bölümlere karşı daha fazla esneklik ve kaynak kullanma olanağına sahiptir.

Zaman zaman yaşanan çatışmalar aynı kaynağı iki bölümün birlikte kullanmak zorunda olmalarından doğmaktadır. Bir hasta danışmanı bireyi, iki hekimin birlikte kullanmaları bu çatışma faktörüne örnek olarak gösterilebilir (*Eren, 2004*).

Sonuç

Kurumların ortak amaç ve hedeflerini yerine getirebilmeleri ve varlıklarını sürdürebilmeleri için çatışmaların yönetimi önemli bir konudur.

Çatışmalar genellikle olumsuz bir durum olarak kabul edilir. Ancak etkin koordinasyon ve doğru yönetim yaklaşımı ile çatışmanın düzeyi düşürülebilir ve kurumun gelişimine, performansının artmasına ve rekabet üstünlüğü sağlanmasına da katkı sağlayan bir dinamik olarak ortaya çıkabilmektedir.

Sağlık sektöründe yaşanan yoğun rekabet ortamında kurumların varlığını sürdürebilmeleri için yeniliğe ve gelişime açık olmaları gerekmektedir. İnsan hayatı söz konusu olan sağlık kurumlarında tüm çalışanlar için uygun çalışma ortamının oluşturulması önem arz etmektedir.

Sonuç olarak tüm kurumlarda olduğu gibi sağlık kurumlarında da yaşanan çatışmaların tamamen önlenmesi mümkün değildir. Çatışmaya sebep olan faktörlerin belirlenerek hem çalışanlar hem de hastalar açısından çözüm oluşturacak bir sistemin oluşturulması gerekmektedir.

Kaynakça

- Koçel, T. (2003). İşletme Yöneticiliği, Genişletilmiş 9. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Koçel, T. (2007). İşletme Yöneticiliği, Yönetim ve Organizasyon-Organizasyonlarda Davranış-Klasik-Modern-Çağdaş Yaklaşımlar, Arıkan Yayınları, İstanbul.
- Eren, E. (2012). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, Beta Yayınları, İstanbul.
- Pathak, M. (2010). Managing Organizational Conflict. Of economics of Knowledge, 2(4).
- Güney, S. (2011). "Örgütsel Davranış", Nobel Yayıncılık, 3. Basım, Ankara.
- Sabancı, M., ve Ateş, M. (2000). Hekim ve Hekim Dışı Sağlık Personelinin Grup İçindeki ve Gruplar Arasındaki Çatışmalarının Düzey ve Nedenleri. 45-52.
- Koptagel G. (1982). Tıpsal Psikoloji, Tıpta Davranış Bilimleri, İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dekanlık Yay. No:110, İstanbul.
- Kılınç, E., Hasdemir, S., ve Ulusoy, H. (2018). Sağlık Kurumlarında Çatışma ve Çatışma Yönetimi. Journal of Healthcare Management and Leadership, (1), 34-47.
- Erdoğan, İ. (1991), İşletmede Davranış, İstanbul: Hücre Basım.
- Rollins, D. (1998). Organizational Behavior and Analysis, An Integrated Approach. Harlow: Addison-Weley.
- Baysal, A. C., ve Tekarslan, E. (1996). İşletmeler İçin Davranış Bilimleri, 2. Baskı, İstanbul.
- Ayan, B., ve Yavuz, E. (2018). Örgütsel Çatışma ve Yönetim: Kamu Örgütlerinde Bir Araştırma. 10(1), 745-762.
- Thompson, J. D. (1976). Örgütlerde Çalışırken Yönetim Teorisinin Toplum Bilimsel Temeli, Çeviren: Ural Sözen –Tengiz Üçok, Ankara.
- Ivancevich J.M. ve Matteson M.T. (1990). Organizational Behaviour and Management, Boston.
- Kılınç, T. (1986). Örgütlerde Çatışma, Başa Çıkma Yöntemleri ve Yönetimi. İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayınları. 15(1), 149-168.
- Eren, E. (2004) Yönetim ve Organizasyon, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

DOĞUMUNUN 140. YILDÖNÜMÜNDE FAHRİ BAŞKANIMIZ CELÂL BAYAR'I ANARKEN

İrfan Ünver
NASRATTINOĞLU*

Kurumumuzun kuruluşunun 50. Yıldönümü münasebetiyle, Karınca Dergimiz “50.Yıl Öze Sayısı” olarak yayımlanacak idi.

Gerek bu özel sayı, gerekse müteakip sayılarda yayımlanmak üzere, Yönetim Kurulumuzun kararı ile, Kurumumuza önemli hizmetlerde bulunmuş olan değerli zevat ile röportajlar yapılacaktı.

O zamanki Yönetim Kurulu Başkanımız Merhum Nurettin Hazar'ın talimatıyla, İstanbul'a giderek,

**Türk Kooperatifçilik Eğitim Vakfı Kurucu Üyesi ve KOOP-KUR Üyesi*

önce *Fahri Başkanımız Celâl Bayar*, sonra da *eski Başkanlarımızdan Remzi Saka* ile söyleşiler yapacaktım.

Bilhare de yaşamını İzmir’de sürdüren *T.C.Ziraat Bankası’nın eski Genel Müdürlerinden Mithat Dülge* ile görüşerek, dağarcığındaki bilgileri kaydedecektim.

Şimdilerde pek telaffuz edilmese de, o tarihlerde *Üçüncü Cumhurbaşkanımız Celâl Bayar*’ın, Kurumumuzun *Fahri (Onursal) Başkanı* olduğu, her vesileyle belirtilirdi...

31 Mart 1981 tarihinde, 1937 yılından beri *Türk Kooperatifçilik Kurumu’nun Fahri Başkanı* olan *Celâl Bayar*’la, İstanbul Çiftelhavuzlar’daki malikanesinde buluşup, uzun bir söyleşi yapmıştık.

Bu görüşmeyi, Kurumumuzun İstanbul’daki üyelerinden *Gazeteci-Yazar (Merhum)Tahir Kutsi Makal* sağlamıştı. Söyleşide Bayar’ın damadı Dr. Ahmet Gürsoy da bulunmuştu.

O söyleşide Merhum Bayar’ın söyledikleri ve verdiği bilgileri yazarak, Yayın Kurulumuza verdim ve bunlar *Karınca Dergimizin Mayıs 1981 tarihinde yayımlanan, 533. (50.Yıl Özel Sayı)* sayısında yer almıştır.

O yazımda Bayar’ın, Türk Kooperatifçilik ve Bankacılık hareketi ile ilgili çalışmaları ile, Kurumumuzun kuruluşunun ilk aşamaları anlatılıyordu.

Geniş kapsamlı bir çalışmaya da kaynak olabileceğini düşünerek, o söyleşide kaydettiğim kaseti de, Kurumumuzun eski görevlilerine vermiştim.

Celâl Bayar, demokrat bir halk adamıydı.

Nitekim, Cumhuriyetimizin kuruluşundan sonraki ikinci adımın, yani çok partili demokratik sistemin tesisi hususunda öncü olmuştu.

Celâl Bayar, 16 Mayıs 1883 tarihinde Bursa'nın Gemlik ilçesinin Umurbey köyünde doğmuştur. Ailesi, şimdi Bulgaristan'a ait olan Plevne şehrinden göç etmiştir.

Celâl Bayar'ın babası, ilmiye sınıfına mensup bir fıkıh bilgini olan **Abdullah Fehmi** Efendi'dir. 93 Harbi'nden sonra muhacir olarak geldiği Bursa'nın Umurbey köyündeki rüştiyede müdürlük ve bir ara Gemlik'te müftülük yapmıştır.

Celâl Bayar, ilk ve orta öğreniminden sonra memuriyet hayatına atıldı. Adliye, Gümrük ve bankacılık sahasında memuriyet görevlerinde bulundu. Gemlik Mahkeme Kalemleri'nde memur olarak çalışma hayatına başladı. Ardından Bursa'ya giderek Ziraat Bankası'nda görev aldı daha sonra İttihat-ı Milli bankasında çalıştı.

1908 yılında İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katıldı. Bu cemiyetin Bursa Şubesi Genel Sekreterliğini yaptı. 1918 yılında Müdafaa-i Hukuk-i Osmaniye Cemiyeti'ne girdi.

1913 yılı sonunda İzmir'e giden **Celâl Bayar**, İttihat Terakki Cemiyeti'ne katmak için spor yapan Altay'lı gençleri davet etti ve 1914 yılının 16 Ocak tarihinde Altay Kulübü fiilen kuruldu.

Bayar, Şark İdadisinde faaliyet gösteren Altay'ın kuruluşu için para yardımında bulundu.

12 Ocak 1920'de toplanan son Osmanlı Mebusan Meclisi'ne Saruhan (Manisa) Sancağı milletvekili olarak girdi. Millî Mücadele'nin başlaması ile birlikte Anadolu'ya geçerek bu harekete fiilen, Galip Hoca lâkabıyla katıldı.

Soldan: **Tahir Kutsi** makal, **Celal Bayar**, **İrfan Ünver**, **Ahmet Gürsoy**

Bu mücadelenin kazanılması sırasında Batı Anadolu'da faaliyet gösterdi. Aynı zamanda Birinci Büyük Millet Meclisi'nde Saruhan Milletvekili olarak görev aldı.

Onu iyi tanıyan **Atatürk Celâl Bayar'a**, 1921'de İktisat (Ekonomi) Vekilliği görevini verdi.

O arada, Lozan Barış Konferansı'na müşavir göreviyle katıldı.

1923 seçimlerinden sonra İkinci Büyük Millet Meclisi'ne İzmir Milletvekili olarak girdi.

1924 yılında Türkiye İş Bankası'nın kurulmasında önemli rol oynadı. O arada T.C.Ziraat Bankası yasasını hazırlayıp, kanunlaşmasını aşğladı.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda mücadele adamı, politikacı ve iktisatçı olarak temayüz etti.

1932-1937 yılları arasında İktisat Vekilliği, 1937-1939 yılları arasında Başvekillik (Başbakanlık) yaptı.

1943 yılına kadar İzmir Milletvekili olarak siyasi hayatını sürdürdü.

Çok partili siyasi hayata geçilmesi üzerine 1946 yılında arkadaşları ile birlikte Demokrat Parti'yi kurdu ve başkanlığına getirildi.

Demokrat Parti'nin 1950 seçimlerini kazanmasından sonra aynı yıl Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin üçüncü Cumhurbaşkanı seçildi.

On yıl cumhurbaşkanlığı yapan **Celal Bayar**, 27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle iktidardan uzaklaştırıldı!...

Özel mahkeme olan Yassıada Mahkemesi tarafından idama mahkûm edildi. Yaşı nedeniyle idam cezası daha sonra müebbet hapse çevrildi.

Yassıada'dan Kayseri bölge cezaevine nakledilen Bayar, 7 Kasım 1964 tarihinde rahatsızlığı nedeniyle serbest bırakıldı.

7 Temmuz 1966'da da dönemin cumhurbaşkanı **Cevdet Sunay** tarafından, Anayasa'nın 97. maddesinde yazılı sebeplere dayanılarak affedildi.

22 Ağustos 1986 tarihinde, 103 yaşında İstanbul'da vefat etti ve memleketi olan Bursa-Umurbey'de toprağa verildi.

Ülkemizin ve insanımızın geniş kapsamlı bir demokrasi aradıkları bu günlerde, **Celâl Bayar** ile olan görüşmemi anımsadım ve Kurumumuzun Fahri Başkanı da olan o büyük insana bir kez daha Allah'tan Rahmet dileyerek bu kısa anma yazısını kaleme aldım.

KIR BEKÇİLERİ

Emrullah GÜNEY*

İğde çalısı, söğüt, kavak dalları...

Araları otlarla berkitilmiş.

Adı çardak, elevcik (evcik), alaçık...

Kır bekçilerinin , görev yaptıkları süre içinde kullandıkları mekanları...

İçeriye bir göz atıyoruz.

[*emrullahguney@gmail.com](mailto:emrullahguney@gmail.com)

Yerde kurumuş yapraklı söğüt, selvi dallarının üzerinde bir mitil, minder.Çarşaf yok.

Eski bir palto da yorgan görevini üstlenmiş.

Bir köşede kum ıslak.

Avanos testisi orada yarıya kadar gömülmüş, sızdırdığı su serinlik duygusu veriyor.

Onun yanında bir karpuz, soğumağa bırakılmış.

Çardağın ağzından bakıp gördüğümüz bu.

Ağustos sıcaklığında kuru yapraklar efil efil estikçe insan serinlediğini sanıyor. Sanki mahrem bir yere bakıyormuşuz gibi, iverek çekiliyoruz geriye.

Çardağın önünde yanmış çalı çırpı, gılamada kalıntıları...

Demek bekçi bazı geceler burada kalıyor, bozkırın ayazında ısınmak için ateş yakıyor.

.....

“ Kadının iyisi defci, erkeğin iyisi bekçi olmaz.” Göre’de böyle denir.

Kimse gücenmesin, ben uydurmadım.

Düğünlerin vazgeçilmez müzisyeni neden aşağılanır ki !

Bekçilik için neden böyle bir söz çıkmış ki !

Belki meslek kazanmış olmanın üstünlüğü vurgulanmak istenmiştir.

İyi bir işin gücün olsun da, bekçiliğe razı olma !

Bekçilik bir meslek midir ?

Herkes yapabilir mi ?

Kolay iş değil. Sarıyaprak Bağlarından Oylu Dağı Çevlik Bağlarına, Alıç Yazısından Yuvanlı’ya...

Geniş mi geniş bir alanı gözleyeceksin, hırsıza uğursuza karşı köylünün ekeneğini, biçeneğini, dikeneğini koruyacaksın.

Askerlik görevini tamamlayıp gelmiş bir köylü...Ne yapar?

Evli de olabilir, çoluk çocuğa karışmış...

Düzenli bir geliri var mı?

Olacak mı?

Boylu boslu delikanlı, fizik olarak gösterişli, tüfeği de omuzunda...

Artık uğrusu, uğursuzu , komşu malına göz koyan korksun ondan.

Köy bütçesinden ne kadar para verilebilir ki ?

Bol bolamat geliri olan , binbir ürün yetiştirilen bir yöre değil ki burası ?

Gezip dolaşmayı sevenler için uygundur kır bekçiliği.

Kim nerede, ne yetiştiriyor ; bilir, izler. Sonra o ürünlerden de kendisine bir pay düşecektir elbet.

Bekçi olmak kendi tarla tapan işlerini yapmasına da engel değildir.

Hem gezer dolaşır, hem de bahçesini sular, ekinini yolar, harmanını kaldırır.

Çocukluğumuzda kırlarımızı, bağımızı bostanımızı koruyan bekçiler vardı...

Omuzunda tüfeği, elinde sopası, ağzında düdüğü...

Kırlarımızın güvenliğini bilinçle koruyan insanlar...

Kimisine emmi, kimisine güccağa (küçük ağa) derdik. Kimisi sertti, kimisi hoşgörülü...

Çağla çaldığımızda gülümseyip geçen de olurdu, sopasını sallayan da...

Havuzlarda çimmemizi yasaklayan da olurdu.

Düdüğünü duyduğumuz anda, giyitlerimizi topladığımız gibi kaçırdık.

Üzüm salkımlarına alaca düştüğü günlerde bekçiler gözlerini dört açmalıydı; çünkü meyvesiz geçen günlerden sonra, çocuklar bağlara dalar, salkımlardan dane dane kararmış olanları seçer, yerlerdi.

Bu da bağ sahibinin hoşuna gitmezdi elbette.

Bekçi görevini iyi yapmazsa Köy İhtiyar Heyeti'ne şikayet hakkı vardı mal sahibinin.

Günümüzde var mı kır bekçiliği ?

8 Mayıs 2023

**19 Mayıs Atatürk'ü anma
Gençlik ve Spor Bayramınız kutlu olsun.**

*“Türkiye'nin
gerçek sahibi ve efendisi,
gerçek üretici olan köylüdür”*

K. Atatürk

**14 MAYIS
'DÜNYA ÇİFTÇİLER GÜNÜ'
KUTLU OLSUN.**

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

YÖNETİM KURULU

Başkan	: Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY
Başkan Yrd.	: Prof. Dr. Nurettin PARILTI
Muhasip Üye	: Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Üye	: Prof. Dr. Nevzat AYPEK
Üye	: Prof. Dr. Enver AYDOĞAN
Üye	: Prof. Dr. Turhan ÇETİN
Üye	: Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU
Üye	: Prof. Dr. Mehmet BAŞ
Üye	: Prof. Dr. Cemalettin AKTEPE
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman OKUR
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Kadir ÖZER

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

DENETİM KURULU

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Doç. Dr. Emine ÖNER KAYA
Doç. Dr. Cemil ŞENEL

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

HAYSİYET DİVANI

Hüsnü POYRAZ
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN
Özdemir ÜNSAL

Yazarlarımıza Duyuru

1. Dergiye gönderilen yazıların elektronik ortamda teslim edilmesi
2. Yazılarda yer alacak resimlerin yazarlar tarafından metne yerleştirilerek teslim edilmesi
3. Yazıların 11 Punto ve Times New Roman karakteriyle yazılması
4. Tercüme yazılarda kaynak belirtilmesi
5. Araştırma ve bilimsel yazılar dışındaki yazıların en çok 5 (A4) sayfası olarak yazılması
6. Dergimize gönderilen yazıların başka bir dergiye gönderilmemiş ve yayınlanmamış olması gerekmektedir.

Yönetim Kurulu Herhangi Bir Maaş, Ücret ve Huzur Hakkı Almamaktadır.

Kooperatif Postası

KARINCA

MAYIS 2023 YIL: 89 SAYI: 1037 ISSN: 1300-1450

9 771300 145005